

INTERVENCIÓ GRUPAL AMB ADOLESCENTS ACOLLITS EN FAMÍLIA EXTENSA DE L'EAIA DEL VALLÈS OCCIDENTAL

INTRODUCCIÓ

Les vivències emocionals dels infants acollits són complexes. Sabem que els costa compartir la seva experiència d'acolliment ja que, entre d'altres raons, no saben com explicar socialment la seva realitat (Montserrat, 2006) i demanen ajuda per aprendre a explicar als seus iguals per què no viuen amb els seus pares (Pitcher, 2002). Malgrat això, la formació o suport als joves acollits és molt escassa i són puntuals les referències que trobem en l'Estat Espanyol, com per exemple, l'experiència de La Rioja (Amorós, Fuentes i García, 2004).

Davant la necessitat de donar resposta a aquesta realitat, l'experiència **d'intervenció grupal amb adolescents acollits en família extensa** que presentem neix com a fruit de la col·laboració entre el pel Grup de Recerca sobre Intervencions Socioeducatives en la Infància i la Joventut (GRISIJ) i l'EAIA del Vallès Occidental.

Aquesta experiència sorgeix del *Programa de Formació para el Acogimiento en Familia Extensa* (Amorós, P., Jiménez, J., Martín, D., Molina, M. C., Pastor, C., Cirera, L., et al., 2005), creat pel Grup de Recerca sobre Intervencions Socioeducatives en la Infància i la Joventut (GRISIJ), que està duent a terme una investigació¹ per tal d'optimitzar els acolliments en família extensa i elaborar eines per a la seva formació. Aquest programa, amb materials inclosos, actualment es troba en procés d'implementació amb la posada en marxa en diferents comunitats autònomes². Com a ampliació d'aquest programa, s'obre l'àrea d'estudi a les famílies biològiques i als adolescents acollits.

L'EAIA del Vallès Occidental, és d'àmbit comarcal i atén a menors d'edat de 21 municipis de la comarca, exceptuant els municipis de Sabadell i Terrassa que compten amb equips propis d'àmbit municipal.

La població dels municipis d'actuació és de 470.842 habitants, amb una població de menors d'edat de 103.776. Segons la memòria del EAIA del Vallès Occidental del 2011, la majoria d'infants i adolescents en seguiment de mesura es troben la mesura d'acolliment en família extensa, estem parlant d'un total de 146 menors, és a dir el 46 % dels infants tutelats al territori.

DISSENY DEL PROJECTE

S'han realitzat **dues intervencions grupals**.

¹ Projecte: "El acogimiento en familia extensa: un reto social". Finançada pel Ministerio de Ciencia y Tecnología, dins del Programa de Promoción del Conocimiento (2002-2005).

² Projecte: "Acogimiento familiar: análisis de los factores de resiliencia en familias acogedoras y de un nuevo modelo de intervención profesional". Finançada pel Ministerio de Ciencia y Tecnología, dins del Programa de Promoción del Conocimiento (2008-2011), EDU2008-0034/EDUC.

La primera va ser duta a terme durant els mesos d'abril i maig del 2009, van participar un total de 12 joves (8 noies i 4 nois) d'entre 13 i 18 anys, tots ells en mesura d'acolliment familiar i en seguiment per part de l'EAIA. Aquesta primera intervenció es va plantejar com a projecte pilot, en la fase d'experimentació i avaluació del programa, per tal de contrastar els materials elaborats i acabar d'adaptar-los al grup diana. Es van seleccionar 4 de les 9 sessions que conformen el programa. **A la segona** intervenció, l'any 2011, es va aplicar el programa en la seva totalitat, amb una participació de 9 menors entre 13 i 17 anys.

En ambdós casos, l'equip de treball estava format pels educadors socials de l'EAIA amb el suport d'estudiants en pràctiques de l'UAB. El procés de selecció dels participants es va realitzar de manera conjunta entre els educadors i els referents del seguiment. Com a requisits per a la selecció es va tenir en compte la necessitat dels adolescents d'elaborar la seva situació així com l'acceptació i voluntarietat a participar. Els educadors i els referents del cas van realitzar entrevistes i visites a domicili amb acollidors i adolescents per tal d'explicar la proposta i oferir i motivar la participació.

Es va haver de resoldre la dificultat que suposa la dispersió territorial, atès que l'EAIA del Vallès Occidental comprèn 21 municipis. El primer grup es duqué a terme a Cerdanyola del Vallès i el segon a Rubí, per la seva centralitat i bona comunicació dins la comarca. S'han realitzat en espais cedits per els serveis socials dels mateixos ajuntaments. L'horari de les sessions ha estat una tarda setmanal de 17 a 19h..

DESENVOLUPAMENT DE LA INTERVENCIÓ

Les sessions realitzades en els grups, es van anar adaptant a mesura que es va anar avançant per tal que s'ajustessin més a la demanda i al moment que estava passant el grup. Els objectius de les 9 sessions realitzades han estat:

Sessió 1: *Ens donem la benvinguda i ens presentem*

- Crear un ambient de confiança i coneixement entre tots els nois i noies del nou grup.
- Establir els nexes i interessos comuns entre totes i tots els membres del grup.
- Donar a conèixer les característiques principals de les sessions.

Sessió 2: *Què significa ser una persona acollida?*

- Entendre el significat de acolliment en família extensa.
- Conèixer les responsabilitats de les diferents persones implicades en l'acolliment.
- Analitzar certs sentiments que es produeixen el l'AFE (aliances, coalicions, lleialtats,...)
- Reconèixer l'acolliment com un model de família normalitzat.

Sessió 3: *Quina és la meva història?*

- Reflexionar sobre els sentiments del coneixement dels orígens.
- Prendre consciència del dret a conèixer la seva història i la seva situació familiar.
- Iniciar l'anàlisi de les causes i les conseqüències de conèixer els seus orígens.
- Assumir el dret de facilitar o de no facilitar la informació sobre la seva situació familiar.

Sessió 4: La meva família acollidora i jo

- Iniciar l'anàlisi dels canvis i el procés d'adaptació en la convivència amb la família acollidora.
- Promoure la reflexió sobre els vincles i el grau de comunicació entre la joventut acollida i les persones acollidores.
- Prendre consciència de la qualitat dels vincles i el grau de comunicació entre els i les joves acollits i altres fills de la família acollidora, en particular de la seva mateixa edat.
- Analitzar el grau d'ajust entre les normes de la convivència familiar i el comportament dels adolescents acollits i acollides.

Sessió 5: La meva família biològica i jo

- Conèixer l'existència de relacions i contactes entre els acollits o acollides i els seus pares i mares biològics.
- Analitzar els vincles i sentiments de noies i nois, en relació a les seves mares i pares biològics.
- Valorar la importància dels vincles i sentiments en relació amb els seus germans i germanes.
- Facilitar la millora de la qualitat dels vincles i el grau de comunicació entre els acollits i/o acollides i la seva família biològica.

Sessió 6: Com coneixem millor

- Identificar el concepte que tenen d'ells mateixos.
- Analitzar els canvis que tenen al arribar a l'adolescència i com els perceben ells mateixos i els que els rodegen.
- Reforçar una percepció ajustada i positiva d'ells mateixos

Sessió 7: Ens cuidem una mica

- Identificar actituds i estils de vida favorables per la salut personal i la convivència
- Prendre consciència de la sexualitat com a vivència positiva.

Sessió 8: Les meves opcions de temps lliure

- Conèixer el valor del temps lliure i dels seu ús.
- Reconèixer els elements que influeixen en la presa de decisions.
- Analitzar els riscos associats al consum de drogues.
- Contemplar que l'activitat física com a element de benestar i salut.

Sessió 9: Després del acolliment...

- Conèixer alternatives al acolliment familiar un cop arribat a la majoria d'edat.
- Reflexionar sobre la nova situació (acoblament / desacoblament) quan arribi la majoria d'edat.
- Reflexionar sobre la importància de tenir un projecte de futur.
- Reflexionar sobre els seus interessos i necessitats en el seu itinerari vital i professional.

A cada sessió es van desenvolupar un promig de 3 activitats que permetien combinar diferents tècniques, com el visionat de vídeos, el debat en petit i gran grup, el rol playing, pluja d'idees, la tècnica de l'enquesta, jocs d'endevinar o de confiança. En totes les sessions es van respectar els ritmes dels joves i es va realitzar una pausa i un berenar.

RESULTATS

Dels resultats, cal destacar la implicació i una resposta positiva per part dels participants.

Els joves s'han sentit identificats en una situació similar; han pogut parlar de temes de la quotidianitat de l'acolliment, la relació amb els acollidors i la família biològica. S'ha creat un clima de respecte i ajuda mútua que ha traspassat les sessions grupals. Durant les sessions de grup es va abordar la vivència emocional entorn l'acolliment i la família biològica. Els principals aspectes que van plantejar respecte els acollidors eren el sentiment de deute, d'agraïment i alhora de culpabilitat pel fet de ser acollits (tema que surt sobretot quan hi ha conflictes entre ells), la pressió, la poca confiança en general i els missatges negatius: "acabaràs com els teus pares"... Els temes comuns respecte als pares biològics eren el sentiment de decepció i frustració per les mentides dites, el no acompliment de promeses. El desig de que els pares madurin, no els menteixin, siguin més coherents...

La valoració global del programa de formació per part dels adolescents i de les seves famílies acollidores va ser molt positiu, tant per les avantatges que ha suposat la dinàmica d'autoajuda generada entre els membre del grup, com per la facilitació que ha suposat en la posterior intervenció individual dels educadors.